

De kardinale deugden van Aristoteles

Wat is er nodig om in de betreffende situatie wijs te handelen?

Bepaal je houding aan de hand van de vier kardinale deugden van Aristoteles.

De vier 'kardinale deugden' om wijs te handelen:

1. Wat heb jij in deze situatie onder ogen te zien? (prudentia)
2. Welke moed dien jij op te brengen? (fortitudo)
3. Welk verlangen van jezelf heb je hier los te laten, wat heb je op te geven? (temperantia)
4. Wat is er nodig om alle betrokkenen recht te doen? (justitia)

Prudentia (wijsheid / bezonnenheid)

Het vermogen om onder ogen te zien wat er speelt, om je niet door illusies te laten leiden, om niet te blijven steken in een te beperkt beeld van de werkelijkheid. Bezonnenheid is het vermogen op een adequate manier af te wegen wat in een bepaalde situatie goed of slecht is. Zij is geen wetenschappelijke kennis, maar praktische wijsheid, de wijsheid van handelen. Zij is de kunst onzekerheid te hanteren, risico in te schatten, rekening te houden met het onbekende. En zij is het vermogen in een situatie het essentiële waar te nemen, waardoor we weten wat we moeten kiezen en wat we moeten vermijden. Uit haar komen alle andere deugden voort. Geen enkele deugd kan zonder bezonnenheid.

Fortitudo (moed, kracht)

Het vermogen om ongemak en angst te verdragen, om je bezieling en verontwaardiging in te zetten. Moed is het vermogen onze huiver te verdragen, onszelf te overwinnen, boven ons persoonlijk 'lustprincipe' uit te gaan. Moed is de vrijheid die ontstaat als we het vurige in ons noch tot overmoed laten uitgroeien, noch tot lafheid laten inkrimpen. De angsthaas deinst terug voor de dreiging, de overmoedige gaat er op een roekeloze manier op af. Moed is de waardigheid van de geestkracht, de standvastigheid tegenover mogelijk onheil, de weigering toe te geven aan onze benauwdheid. Hij is de deugd waarmee je aan iets begint, of opnieuw begint, de kracht van het steeds weer aanvragen, ondanks vermoeidheid.

Temperantia (gematigdheid)

Het vermogen om voldoende te genieten, maar ook om grenzen te stellen aan je verlangens. Maat (gematigdheid) is het vermogen om jezelf te beheersen, je noch te laten meeslepen door je eigen behoeften of neigingen, noch die behoeften te ontkennen of al te zeer te onderdrukken. Zij is het vermogen, niet om minder te genieten, maar om beter te genieten. Want het is de beheersing en de cultivering van onze behoeften die tot de intensivering ervan leidt.

Justitia (rechtvaardigheid)

Het vermogen om balans te scheppen en om iedereen tot z'n recht te laten komen. Rechtvaardigheid is het vermogen het juiste evenwicht aan te brengen, enerzijds in jezelf tussen de drijfveren van je eigen, buik, hart en hoofd, anderzijds in de werkelijkheid om je heen, tussen de verschillende soorten belangengroepen en hun aanspraken. Zij is de kunst van het geheel, de kunst ervoor te zorgen dat ieder zijn aandeel, plaats en taak heeft. Zij is het richtpunt van alle andere deugden, omdat zij de basis is van alle sociale cohesie. Rechtvaardigheid veronderstelt zowel een groot vermogen ons te verplaatsen in anderen, om hun perspectief en hun belangen in het oog te houden, als ook de weigering onszelf boven de wet of boven anderen te willen stellen. Zonder rechtvaardigheid valt een samenleving uit elkaar.

